

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	8Cdo/71/2017
Identifikačné číslo spisu:	3714210368
Dátum vydania rozhodnutia:	18.07.2018
Meno a priezvisko:	JUDr. Oľga Trnková
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2018:3714210368.1

ROZSUDOK

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Oľgy Trnkovej a členov senátu JUDr. Jany Bajánkovej a JUDr. Ladislava Górásza v spore žalobkyne Z., bývajúcej v K., zastúpenej JUDr. Darinou Kučerovou, advokátkou v Považskej Bystrici, Železničná 12, proti žalovanej Slovenskej republike, za ktorú koná Generálna prokuratúra Slovenskej republiky, so sídlom v Bratislave, Štúrova 2, o náhradu škody a nemajetkovej ujmy, vedenom na Okresnom súde Považská Bystrica pod sp. zn. 8 C 220/2014, o dovolaní žalobkyne a žalovanej proti rozsudku Krajského súdu v Trenčíne z 26. októbra 2016 sp. zn. 17 Co 596/2015, takto

rozhodol:

Dovolanie žalovanej z a m i e t a.

Dovolanie žalobkyne o d m i e t a.

Žiadna zo strán nemá právo na náhradu trov dovolacieho konania.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Považská Bystrica rozsudkom z 11. marca 2015 č. k. 8 C 220/2014-80 zamietol žalobu, ktorou sa žalobkyňa domáhala voči žalovanej zaplatenia sumy 36 002,73 € titulom náhrady škody (2 802,73 € súvisiacej s pohrebom) a nemajetkovej ujmy (33 000 €) podľa zákona č. 514/2003 Z.z. z dôvodu nesprávneho úradného postupu vyšetrovateľa, resp. prokurátora, ktorí podľa jej názoru nevenovali náležitú pozornosť znaleckému posudku z 8. decembra 2011 vypracovanému v trestnom konaní vedenému proti obvinenému O. pre trestný čin lúpeže, ktorého sa mal dopustiť 18. októbra 2010. Týmto bolo preukázané, že menovaný nebol v čase spáchania činu trestne zodpovedný pre nepričetnosť, trpel závažnou duševnou poruchou a v závere, ktorého znalci uviedli, že z psychiatrického hľadiska považujú pobyt menovaného na slobode za nebezpečný pre spoločnosť. Na základe tohto znaleckého posudku bolo trestné stíhanie pre trestný čin lúpeže voči O. zastavené. Podľa názoru žalobkyne, ak by znaleckému posudku venovali pozornosť, musel by byť daný návrh na okamžité umiestnenie menovaného do ústavu, čím by došlo k zamedzeniu páchania jeho ďalšej trestnej činnosti, ktorá nastala po viac ako dvoch mesiacoch t. j. 27. februára 2012. Teda pokiaľ by riadne a včas vyšetrovateľ, nad ktorého činnosťou vykonáva dozor prokurátor, nezanedbali svoj úradný postup,

nebolo by došlo O. k spáchaniu závažného trestného činu vraždy podľa § 145 ods. 1 Trestného zákona dňa 27. februára 2012, t. j. ak by bol včas umiestnený v liečebnom zariadení, nebol by nikoho ohrozoval a jej dcéra S. by doposiaľ žila. Žalovanej náhradu trov konania nepriznal. Súd mal za preukázané, že žalobkyňa 24. septembra 2013 podala na Generálnu prokuratúru SR žiadosť na mimosúdnu dohodu, pričom žalovaná nepreukázala, že by na ňu t. j. na žiadosť o predbežné prerokovanie nároku na náhradu škody reagovala zákonným spôsobom v 6 - mesačnej lehote a preto bola žalobkyňa oprávnená domáhať sa svojho nároku súdnou cestou. Súd dospel k záveru, že neboli splnené podmienky pre priznanie uplatneného nároku podľa zákona č. 514/2003 Z.z. a ani podľa § 415 Občianskeho zákonníka. Nesprávnosť úradného postupu S., ktorá podľa žalobkyne nereagovala včas podaním návrhu na uloženie ochranného psychiatrického liečenia ústavnou formou, nekonštatovala ani Generálna prokuratúra SR v odpovedi na žiadosť o predbežné prerokovanie nároku na náhradu škody z 27. januára 2014, doručenej žalobkyni až v priebehu konania. Riaditeľka organizačného a kontrolného odboru GP SR Z. skonštatovala, že v konaní prokurátorky nezistila nedôvodné a zbytočné prietahy, jej postup bol správny a zákonný. Dokazovaním mal súd za preukázané, že O. bol v rámci vyšetrovaného trestného činu lúpeže vyšetrený dvoma (uvedenými) znalcami 23. novembra 2011 a to v čase hospitalizácie od 29. septembra 2011 do 30. novembra 2011. Z ich znaleckého posudku však nevyplyva, že by bol nebezpečný pre spoločnosť z iného dôvodu, než ktorý tam je uvedený a O. bol opätovne hospitalizovaný od 12. decembra 2011, teda už po vypracovaní znaleckého posudku a z hospitalizácie bol prepustený až 12. januára 2012, kedy bola liečba ukončená, pričom v ambulancii pri kontrolách následne nejavil známky akútneho zhoršenia základného ochorenia. Preto súd konštatoval, že pokiaľ aj bola prokurátorka oboznámená so znaleckým posudkom, tak vzhľadom na stabilizovaný zdravotný stav O. po následnej hospitalizácii (od 12. decembra 2011 do 12. januára 2012), kedy neexistovalo z jeho strany žiadne ohrozenie, ako aj vzhľadom na to, že trestného činu lúpeže sa dopustil takým spôsobom, že nepoužil násilie a nebol nikdy predtým trestne stíhaný, prokurátorka nemohla predpokladať taký vývoj situácie, ako nastal. Súd ustálil, že nie je splnená prvá podmienka uplatnenia náhrady škody titulom nesprávneho úradného postupu, pretože podľa názoru súdu prokurátorka vykonávala prokurátorský dozor v súlade s právnymi predpismi a neporušila žiadne ustanovenia zákona o prokuratúre, trestného poriadku, ani žiadne ustanovenia Občianskeho zákonníka. Teda podľa názoru súdu nebola splnená jedna z kumulatívnych podmienok vzniku zodpovednosti za spôsobenú škodu a už nesplnenie čo len jednej z podmienok je dôvodom na zamietnutie žaloby. Ďalšou nevyhnutnou podmienkou by bola existencia príčinnej súvislosti medzi zisteným nesprávnym úradným postupom a škodou, ak by bola riadne preukázaná. V danom prípade podľa názoru súdu chýba aj príčinná súvislosť, pretože skutočnosť, že O. nebol okamžite umiestnený do ústavu na základe návrhu prokurátorky ešte neznamená, že jeho nevzatie do ústavu bolo príčinou vzniku škody. Vzhľadom na uvedené okolnosti nebolo možné predpokladať, že spácha trestný čin vraždy. O trovách konania rozhodol podľa § 150 ods. 1 OSP.

2. Na odvolanie žalobkyne Krajský súd v Trenčíne rozsudkom z 26. októbra 2016 sp. zn. 17 Co 596/2015 rozsudok súdu prvej inštancie zmenil tak, že žalovanej uložil povinnosť zaplatiť žalobkyni 8 401,37 € s 5,25 % úrokom z omeškania zo sumy 1 401,37 € od 26. septembra 2013 do zaplatenia, do troch dní od právoplatnosti rozsudku. Vo zvyšnej časti rozsudok súdu prvej inštancie potvrdil a žiadnej zo strán nepriznal náhradu trov konania. Po preskúmaní veci dospel k záveru, že odvolacie námietky žalobkyne boli dôvodné a že súd prvej inštancie na základe vykonaných dôkazov dospel k nesprávnym skutkovým záverom a vec aj nesprávne právne posúdil. V danej veci došlo k nesprávnemu úradnému postupu spôsobeného nečinnosťou orgánu verejnej moci pri jeho výkone, keď dozorujúca prokurátorka nedostatočným dohľadom nad činnosťou vyšetrovateľa ako aj vlastnou nečinnosťou porušila citované ustanovenia zákona o prokuratúre a Trestného poriadku (§ 4 ods. 1 písm. a/ zákona č. 153/2001 Z.z., § 230 ods. 2 písm. a/, b/, § 197 Trestného poriadku). O. páchatel' zločinu vraždy, bol už v minulosti trestne stíhaný pre zločin lúpeže, v ktorom konaní bolo nariadené znalecké dokazovanie. Znalci konštatovali, že pobyt menovaného na slobode je nebezpečný pre spoločnosť a preto odporučili, aby vzhľadom na anamnesticky prítomnú nespokojnosť v ambulantnej liečbe, pokračovaní v užívaní drog a vzhľadom na neúplnú remisiu duševnej poruchy v čase znaleckého psychiatrického vyšetrenia mu bolo uložené ochranné psychiatrické liečenie v ústavnej forme. Z obsahu spisu vyplýva, že znalecký posudok bol doručený na Okresné riaditeľstvo PZ Považská Bystrica 14. decembra 2011 a od tohto dňa sa vo veci nekonalo a spis bol 17. januára 2012 pridelený novej vyšetrovateľke, ktorá oznámila dozorujúcej

prokurátorka Okresnej prokuratúry Považská Bystrica, že po komplexnom preštudovaní spisu a najmä na závery znaleckého posudku naplánuje preštudovanie vyšetrovacieho spisu a následne vo veci bez meškania rozhodne, najneskôr do 15. februára 2012. Vyšetrovateľka 6. februára 2012, po preštudovaní spisu, vypracovala návrh na zastavenie trestného stíhania, ktorý bol doručený na Okresnú prokuratúru Považská Bystrica 21. februára 2012. K vražde dcéry žalobkyne došlo 27. februára 2012, prokurátorka trestné stíhanie zastavila uznesením z 28. februára 2012, ktoré nadobudlo právoplatnosť 27. marca 2012 a 10. apríla 2012 bol podaný na súd návrh na uloženie ochranného psychiatrického liečenia ústavnou formou O.. Vzhľadom na uvedené odvolací súd v porovnaní so súdom prvej inštancie dospel k záveru, že v čase od 14. decembra 2011 do 21. februára 2012 došlo k nečinnosti orgánu verejnej moci spočívajúcim jednak v postupe vyšetrovateľky, ktorá o záveroch znaleckého posudku neinformovala včas dozorujúcu prokurátorku, ale najmä v postupe dozorujúcej prokurátorky, ktorá zanedbala dozor nad prebiehajúcim vyšetrovaním a nezabezpečila urýchlené konanie v danej veci, keď po doručení návrhu na zastavenie trestného stíhania nezabezpečila ihneď umiestnenie O. do príslušného zdravotníckeho zariadenia. Je pritom zrejmé, že prokurátorka o záveroch znaleckého posudku vedela už 7. februára 2012 a to od obhajcu obvineného O.. Nečinnosť prokurátorky aj nedostatky v postupe vyšetrovateľov napokon konštatuje aj krajská prokurátorka v Trenčíne vo svojom stanovisku z 8. novembra 2013, ktorý dôkaz nebol súdom prvej inštancie v priebehu konania oboznámený a odvolací súd poukázal aj na skutočnosť, že krajskou prokuratúrou bolo prijaté opatrenie, aby v obdobných veciach postupovali prokurátori neodkladne a najneskôr do 24 hodín podali návrh a páchatel'ov izolovali. Preto je daná zodpovednosť žalovanej za škodu spôsobenú nesprávnym úradným postupom, pričom odvolací súd bol toho názoru, že v danej veci treba aplikovať aj § 441 Občianskeho zákonníka z dôvodu, že dcéra žalobkyne žila s O. v spoločnej domácnosti a mala spolu so žalobkyňou dostatok informácií o zdravotnom stave obvineného, o jeho psychickom ochorení, užívaní drog a napriek tomu s ním žila vo svojom byte. Spoluzavinenie odvolací súd stanovil v rozsahu 50 % a žalobkyni priznal náhradu škody v sume 1 401,37 € (uplatnila ju v sume 2 802,73 €) spolu s úrokom z omeškania. Za dôvodný považoval aj nárok uplatnený titulom nemajetkovej ujmy v peniazoch a jeho primeranú výšku 7 000 €, pri ktorej zohľadnil okolnosti danej veci. O trovách prvoinstančného a odvolacieho konania rozhodol podľa § 396 ods. 2 a § 255 ods. 2 CSP.

3. Proti tomuto rozsudku odvolacieho súdu, vo výroku, ktorým zmenil rozsudok súdu prvej inštancie tak, že žalovanej uložil povinnosť zaplatiť žalobkyni 8 401,37 € s 5,25 % úrokom z omeškania zo sumy 1 401,37 € od 26. septembra 2013 do zaplatenia do troch dní od právoplatnosti, podala dovolanie žalovaná. Rekapitulovala obsah žaloby, rozhodnutia súdov nižšej inštancie a vyslovila nesúhlas s výkladom pojmu „dozor prokurátora“ ako i pojmu „nesprávny úradný postup“ dozorujúceho prokurátora objasnených v napadnutom rozsudku. S poukazom na citované ustanovenia konštatovala, že pojem dozor prokurátora treba si vzhľadom na všetky skutočnosti vykladať ako právo a povinnosť prokurátora kontrolovať a usmerňovať činnosť policajných orgánov, ktoré sú inak procesne samostatné orgány verejnej moci a ktoré sú priamo podriadené prokurátorovi. Dozor prokurátora neznamená, žeby policajný orgán nebol oprávnený vykonať bez predchádzajúceho súhlasu alebo pokynu prokurátora niektorý z procesných úkonov v zmysle Trestného poriadku. V ďalšom citovala § 7 ods. 1 zákona č. 171/1993 Zb. o policajnom zbore, keď dozorujúca prokurátorka nedisponovala žiadnym zákonným donucovacím prostriedkom, aby prinútila vyšetrovateľku konať rýchlejšie a po jej telefonicknej informácii o záveroch znaleckého posudku ju ústne usmernila, aby vo veci konala uvedeným spôsobom. Dozorujúcej prokurátorky bol spis spolu so znaleckým posudkom k dispozícii až od 21. februára 2012 a bez jeho preštudovania nemohla z objektívnych dôvodov podať návrh na uloženie ochranného liečenia, ktorý je možné predložiť až po nadobudnutí právoplatnosti uznesenia o zastavení trestného konania, čo by nebolo možné v danom prípade realizovať do 27. februára 2012. Do pozornosti dala skutočnosť, že obvinený O. bol v čase od 18. októbra 2011 do 12. januára 2012 opakovane hospitalizovaný na psychiatrickom oddelení NsP Považská Bystrica a tiež v Psychiatrickej nemocnici Veľké Zálužie, pričom aj po vypracovaní znaleckého posudku bol opätovne z nemocnice prepustený. Vzhľadom na uvedené skutočnosti, po zohľadnení zásady trestného konania, nemožno spravodlivo konštatovať nečinnosť ani nesprávny postup dozorujúcej prokurátorky a taktiež ani príčinnú súvislosť medzi ním a spôsobeným následkom. Podmienky na uplatnenie nároku na náhradu škody preto neboli splnené ani v zmysle zákona č. 514/2003 Z.z. ani Občianskeho zákonníka. Následne citovala § 9 ods. 1, 2 zákona č. 514/2003 Z.z. a

uviedla, že v danom prípade bolo Generálnou prokuratúrou SR, organizačným a kontrolným odborom konštatované, že dozorová prokurátorka postupovala v predmetnej veci pri výkone dozoru vecne správne a zákonne. Prieťahy na strane dozorovej prokurátorky neboli zistené. Postupom prokurátorky nebola porušená žiadna právna norma ani len interná. V danej veci bolo začaté trestné stíhanie vo veci prečinu marenia úlohy verejným činiteľom podľa § 327 ods. 1, 2 Trestného zákona voči neznámemu páchatelovi, pričom táto bola uznesením Okresného riaditeľstva PZ v Považskej Bystrici, odborom kriminálnej polície v Považskej Bystrici č. k. ČVS: ORP-690/1-VYS-PB-2014 z 27. januára 2015 odmietnutá. Vzhľadom na uvedené nemožno konštatovať nesprávny úradný postup prokurátorky. Stanovisko Krajskej prokuratúry, na ktoré poukázala žalobkyňa aj krajský súd, bolo vydané až dva roky po skutku a k žiadosti o predbežné prerokovanie nároku na náhradu škody. Teda možno spoľahlivo konštatovať, že nebola splnená prvá z troch podmienok pre uplatnenie nároku na náhradu škody a to existencia nesprávneho úradného postupu. Nesprávny úradný postup ustanovuje § 9 zákona č. 514/2003 Z.z., ktorý vychádza zo zásady, že takéto konanie posudzuje na to príslušný orgán, pričom súd zásadne zo záverov a stanoviska príslušného orgánu vychádza. V danom prípade napriek tomu, že Generálna prokuratúra SR (odbor organizačný a kontrolný) ako príslušný orgán konštatovala, že k pochybeniu prokurátorky ani k jej nesprávnemu úradnému postupu nedošlo, súd rozhodol v rozpore s týmto stanoviskom a svoje rozhodnutie v tomto smere náležite nezdôvodnil. Uvedená právna otázka nebola doteraz vyriešená ani v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu, čím je vo veci daný dovolací dôvod podľa § 421 ods. 1 písm. b/ CSP. Ďalej uviedla, že vykonaným dokazovaním taktiež nebola preukázaná ani príčinná súvislosť medzi spôsobeným následkom a postupom prokurátorky a poukázala na označenie vzťahu príčinnej súvislosti (kauzálny nexus) v právnej teórii (napr. R 21/1999). Pri jej zisťovaní v dôsledku uvedeného treba skúmať, či v komplexe skutočností prichádzajúcich do úvahy ako (priama) príčina škody existuje skutočnosť, s ktorou zákon spája zodpovednosť za škodu (napr. rozhodnutia najvyššieho súdu sp. zn.: 5 Cdo 126/2009, 6 MCdo 21/2011, 6 MCdo 16/2012 a ďalšie). Skutočnosť, že O. sa dopustil trestného činu vraždy nie je v žiadnej príčinnej súvislosti s namietaným konaním a postupom prokurátorky. Absentuje preto aj ďalšia zo zákonných podmienok - kauzálny nexus, ako to správne ustálil aj súd prvej inštancie. Podmienky na uplatnenie nároku na náhradu škody z hľadiska príčinnej súvislosti preto neboli splnené ani v zmysle zákona č. 514/2003 Z.z. ani v zmysle Občianskeho zákonníka. Odvolací súd vec nesprávne právne posúdil aj v otázke existencie príčinnej súvislosti, pričom sa pri posudzovaní jej existencie odchýlil od ustálenej judikatúry najvyššieho súdu, preto je vo veci daný aj dovolací dôvod podľa § 421 ods. 1 písm. a/ CSP. Navrhla rozsudok odvolacieho súdu v napadnutom výroku zrušiť a vec mu vrátiť na ďalšie konanie.

4. Žalobkyňa vo vyjadrení k dovolaniu žalovanej uviedla, že považuje vyslovenie právneho názoru súdu druhej inštancie za vecne správne a zákonné, no v ostatnom poukázala na ňou podané dovolanie.

5. Proti rozsudku odvolacieho súdu podala dovolanie v rozsahu celej výrokovej časti aj žalobkyňa. Dovolanie odôvodnila tým, že odvolací súd jej nesprávnym procesným postupom znemožnil, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces, t. j., že v konaní došlo k vade podľa § 420 písm. f/ CSP. Namietala nesprávne vyhodnotenie vykonaného dokazovania tým, že súd nesprávne vyhodnotil mieru zodpovednosti nebohej a s tým súvisiacu výšku odškodnenia a v tomto smere aj nesprávne právne posúdenie veci. Navrhla zrušenie oboch rozsudkov súdov nižších inštancií a vrátenie vecí okresnému súdu na ďalšie konanie.

6. Žalovaná navrhla dovolanie žalobkyne odmietnuť, keď dovolacie dôvody sú na jej strane a ktoré sú uvedené v jej dovolaní, na ktorom v celom rozsahu trvá.

7. Najvyšší súd ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) jednak žalobkyňa a to proti rozhodnutiu v rozsahu celej výrokovej časti rozsudku odvolacieho súdu, t. j. ktorým bolo rozhodnuté tak v jej prospech (v zmenenom výroku, ktorým jej priznal sumu 8 401,37 € s úrokom z omeškania) ako aj v jej neprospech (v potvrdzujúcom výroku zamietnutia žaloby), zastúpená v súlade so zákonom (§ 429 ods. 1 CSP) a jednak žalovaná proti výroku rozsudku odvolacieho súdu, ktorým bolo rozhodnuté v jej neprospech, bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP) dospel k záveru, že dovolanie žalobkyne treba odmietnuť a dovolanie žalovanej treba zamietnuť.

8. V danom prípade boli dovolania podané po 1. júli 2016, kedy nadobudol účinnosť nový civilný procesný kódex. Procesné účinky teda dovolania vyvolali po tomto dni. Podmienky, za ktorých možno podať dovolanie (a účinky vyvolané podaním dovolania), bolo preto potrebné posudzovať podľa právnej úpravy účinnej od uvedeného dňa.

9. Aj po zmene právnej úpravy dovolacieho konania, ktorú priniesol CSP v porovnaní s predchádzajúcou právnou úpravou, treba dovolanie naďalej považovať za mimoriadny opravný prostriedok, ktorý má v systéme opravných prostriedkov civilného sporového konania osobitné postavenie. Dovolanie aj podľa novej právnej úpravy nie je „ďalším odvolaním“ a dovolací súd nesmie byť vnímaný (procesnými stranami ani samotným dovolacím súdom) ako tretia inštancia, v rámci konania ktorej by bolo možné preskúmať akékoľvek rozhodnutie odvolacieho súdu (pozri napríklad rozhodnutia najvyššieho súdu sp. zn.: 1 Cdo 113/2012, 2 Cdo 132/2013, 3 Cdo 18/2013, 4 Cdo 280/2013, 5 Cdo 275/2013, 6 Cdo 107/2012).

10. Naznačenej mimoriadnej povahe dovolania zodpovedá aj právna úprava jeho prípustnosti. Podľa § 419 CSP je proti rozhodnutiu odvolacieho súdu dovolanie prípustné, (len) ak to zákon pripúšťa. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné, sú vymenované v ustanoveniach § 420 a § 421 CSP.

11. Dovolací súd je viazaný dovolacími dôvodmi (§ 440 CSP). Dovolacím dôvodom je nesprávnosť vytýkaná v dovolaní (§ 428 CSP). Dovolanie prípustné podľa § 420 CSP možno odôvodniť iba tým, že v konaní došlo k vade uvedenej v tomto ustanovení (§ 431 ods. 1 CSP). Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie, v čom spočíva táto vada (§ 431 ods. 2 CSP).

12. Podľa § 420 CSP je dovolanie prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak a/ sa rozhodlo vo veci, ktorá nepatrí do právomoci súdov, b/ ten, kto v konaní vystupoval ako strana, nemal procesnú subjektivitu, c/ strana nemala spôsobilosť samostatne konať pred súdom v plnom rozsahu a nekonal za ňu zákonný zástupca alebo procesný opatrovník, d/ v tej istej veci sa už prv právoplatne rozhodlo alebo v tej istej veci sa už prv začalo konanie, e/ rozhodoval vylúčený sudca alebo nesprávne obsadený súd, alebo f/ súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces. Ustanovenie § 420 CSP formuluje jednak prípustný predmet, a to vymedzením, proti akým rozhodnutiam je dovolanie prípustné (vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí). Pre prípustnosť dovolania je ďalej potrebné, aby tieto rozhodnutia trpeli niektorou z väd zmätočnosti uvedených v § 420 CSP; tieto budú relevantné len vtedy, pokiaľ trvajú aj v priebehu dovolacieho konania. Vady zmätočnosti sú zároveň dovolacím dôvodom podľa § 431 CSP.

13. Podľa § 431 ods. 2 CSP bola žalobkyňa povinná dovolací dôvod vymedziť tak, že mala uviesť, v čom spočíva ňou vytýkaná vada. Žalobkyňa v dovolaní vymedzuje dovolací dôvod § 420 písm. f/ CSP, podľa ktorého je dovolanie prípustné (proti rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej, alebo ktorým sa konanie končí), ak súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

14. Právo na spravodlivý súdny proces je jedným zo základných ľudských práv a do obsahu tohto práva patrí viacero samostatných subjektívnych práv a princípov. Podstatou tohto práva je možnosť fyzických a právnických osôb domáhať sa svojich práv na nezávislom a nestrannom súde a v konaní pred ním využívať všetky právne inštitúty a záruky poskytované právnym poriadkom. Z práva na spravodlivý súdny proces ale pre procesnú stranu nevyplýva jej právo na to, aby sa všeobecný súd stotožnil s jej právnymi názormi a predstavami, preberal a riadil sa ňou predpokladaným výkladom všeobecne záväzných predpisov, rozhodol v súlade s jej vôľou a požiadavkami, ale ani právo vyjadrovať sa k spôsobu hodnotenia ňou navrhnutých dôkazov súdom a dožadovať sa ňou navrhnutého spôsobu hodnotenia vykonaných dôkazov (viď napríklad rozhodnutia Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. IV. ÚS 252/04, I. ÚS 50/04, II. ÚS 3/97, II. ÚS 251/03).

15. Hlavnými znakmi, ktoré charakterizujú procesnú vadu uvedenú v § 420 písm. f/ CSP, sú a/ zásah súdu do práva na spravodlivý proces a b/ nesprávny procesný postup súdu znemožňujúci procesnej strane, aby (procesnou aktivitou) uskutočňovala jej patriace procesné oprávnenia. Podstatou práva na spravodlivý súdny proces je možnosť fyzických a právnických osôb domáhať sa svojich práv na nestrannom súde a v konaní pred ním využívať všetky právne inštitúty a záruky poskytované právnym poriadkom. Integrálnou súčasťou tohto práva je právo na relevantné, zákonu zodpovedajúce konanie súdov a iných orgánov Slovenskej republiky. Z práva na spravodlivý súdny proces ale pre procesnú stranu nevyplýva jej právo na to, aby sa súd stotožnil s jej právnymi názormi a predstavami, preberal a riadil sa ňou predkladaným výkladom všeobecne záväzných predpisov, rozhodol v súlade s jej vôľou a požiadavkami, ale ani právo vyjadrovať sa k spôsobu hodnotenia ňou navrhnutých dôkazov súdom a dožadovať sa ňou navrhnutého spôsobu hodnotenia vykonaných dôkazov (IV. ÚS 252/04, I. ÚS 50/04, I. ÚS 97/97, II. ÚS 3/97 a II. ÚS 251/03).

16. Pojem „procesný postup“ bol vysvetlený už vo viacerých rozhodnutiach najvyššieho súdu vydaných do 30. júna 2016 tak, že sa ním rozumie len faktická, vydaniu konečného rozhodnutia predchádzajúca činnosť alebo nečinnosť súdu, teda sama procedúra prejednávania veci (to, ako súd viedol spor) znemožňujúca strane sporu realizáciu jej procesných oprávnení a mariaca možnosti jej aktívnej účasti na konaní (porovnaj R 129/1999 a 1 Cdo 6/2014, 3 Cdo 38/2015, 5 Cdo 201/2011, 6 Cdo 90/2012). Tento pojem nemožno vykladať extenzívne jeho vzťahovaním aj na faktickú meritórnú rozhodovaciu činnosť súdu. „Postupom súdu“ možno teda rozumieť iba samotný priebeh konania, nie však rozhodnutie súdu posudzujúce opodstatnenosť žalobou uplatneného nároku.

17. Pokiaľ žalobkyňa namietala nesprávne vyhodnotenie dokazovania najvyšší súd už podľa predchádzajúcej úpravy civilného procesu dospel k záveru, že dôvodom znemožňujúcim realizáciu procesných oprávnení strany nebolo nesprávne vyhodnotenie niektorého dôkazu (R 37/1993, R 125/1999, R 42/1993 a 1 Cdo 85/2010, 2 Cdo 29/2011, 3 Cdo 268/2012, 3 Cdo 108/2016, 2 Cdo 130/2011, 5 Cdo 244/2011, 6 Cdo 185/2011, 7 Cdo 38/2012). Ani po novej právnej úprave civilného sporového konania, ktorá nadobudla účinnosť 1. júla 2016, nie je dôvodom zakladajúcim prípustnosť dovolania v zmysle § 420 písm. f/ CSP nesprávne vyhodnotenie niektorého dôkazu. Len samotné spochybňovanie správnosti skutkových zistení a vyhodnotenia dôkazov súdom, ako i sama polemika s rozhodnutím odvolacieho súdu alebo prosté spochybňovanie správnosti rozhodnutia odvolacieho súdu, či kritika jeho prístupu zvoleného pri právnom posudzovaní veci, významovo nezodpovedajú kritériu uvedenému v § 420 písm. f/ CSP (pozri viaceré rozhodnutia najvyššieho súdu, napríklad sp. zn.: 2 Cdo 130/2011, 3 Cdo 248/2011, 5 Cdo 244/2011, 6 Cdo 185/2011 a 7 Cdo 38/2012).

18. Na podklade vyššie uvedeného dospel dovolací súd k záveru, že dovolanie žalobkyne v danej veci podľa § 420 písm. f/ CSP nie je prípustné.

19. Žalobkyňa v dovolaní cituje aj ustanovenie § 421 ods. 1 CSP, keď podľa nej rozsudok odvolacieho súdu spočíva aj v nesprávnom právnom posúdení veci.

20. Dovolanie prípustné podľa § 421 CSP možno odôvodniť iba tým, že rozhodnutie spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci (§ 432 ods. 1 CSP). Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie právne posúdenie veci, ktoré pokladá za nesprávne, a uvedie, v čom spočíva nesprávnosť tohto právneho posúdenia (§ 432 ods. 2 CSP). Dovolací súd je dovolacími dôvodmi viazaný (§ 440 CSP).

21. Právnym posúdením je činnosť súdu, pri ktorej zo skutkových zistení vyvodzuje právne závery a na zistený skutkový stav aplikuje konkrétnu právnu normu.

22. Nesprávne právne posúdenie je chybnou aplikáciou práva na zistený skutkový stav; dochádza k nej vtedy, ak súd nepoužil správny (náležitý) právny predpis alebo ak síce aplikoval správny právny predpis, nesprávne ho ale interpretoval alebo ak zo správnych skutkových záverov vyvodil nesprávne právne závery.

23. Podľa § 421 ods. 1 CSP je dovolanie prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, a/ pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe odvolacieho súdu, b/ ktorá v rozhodovacej praxi odvolacieho súdu ešte nebola vyriešená alebo c/ je dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne. Výpočet dôvodov uvedených v § 421 ods. 1 CSP je taxatívny. Všetky dôvody prípustnosti dovolania, ktoré sú vymenované v tomto ustanovení, sa vzťahujú výlučne na právnu otázku, riešenie ktorej viedlo k právnym záverom vyjadreným v rozhodnutí odvolacieho súdu.

24. V prípade dovolacieho dôvodu spočívajúceho v nesprávnom právnom posúdení veci je teda dovolať povinný dovolací dôvod vymedziť nesprávnym právnym posúdením takej právnej otázky, od ktorej záviselo rozhodnutie odvolacieho súdu a zároveň pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe odvolacieho súdu alebo ktorá v rozhodovacej praxi odvolacieho súdu ešte nebola vyriešená alebo je dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne (písm. a/ až c/ § 421 ods. 1 CSP).

25. Žalobkyňa však nevymedzila uplatnený dovolací dôvod spôsobom uvedeným v § 432 ods. 2 CSP.

26. Podľa § 424 CSP dovolanie môže podať strana, v ktorej neprospech bolo rozhodnutie vydané.

27. Pokiaľ žalobkyňa podala dovolanie aj proti výroku rozsudku odvolacieho súdu, ktorým bolo jej žalobe v časti vyhovené (bola jej priznaná suma 8 401,37 € s úrokom z omeškania) tak v tejto časti nie je v súlade s citovaným ustanovením oprávneným subjektom na podanie dovolania.

28. Vzhľadom na uvedené dovolací súd dovolanie žalobkyne odmietol (§ 447 písm. c/, f/ CSP).

29. Žalovaná vyvodzuje prípustnosť dovolania jednak z § 421 ods. 1 písm. b/ CSP, podľa ktorého je dovolanie prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, ktorá v rozhodovacej praxi odvolacieho súdu ešte nebola vyriešená. Podľa názoru odvolacieho súdu žalovaná v dovolaní náležite konkretizovala zásadnú právnu otázku: „Nesprávny úradný postup stanovuje § 9 zákona č. 514/2003 Z.z., ktorý pri posudzovaní nesprávneho úradného postupu spočívajúceho v porušení povinnosti urobiť úkon v zákonnej lehote alebo v nečinnosti vychádza zo zásady, že takéto konanie posudzuje na to príslušný orgán, pričom súd zo záverov a stanoviska príslušného orgánu vychádza. Napriek tomu, že Generálna prokuratúra SR (organizačný a kontrolný odbor) ako príslušný orgán konštatovala, že k pochybeniu prokurátorky ani k jej nesprávnemu úradnému postupu nedošlo, súd rozhodol v rozpore s týmto stanoviskom a svoje rozhodnutie v tomto smere náležite nezodôvodnil“. Podľa jej názoru uvedená právna otázka nebola doteraz vyriešená ani v rozhodovacej praxi odvolacieho súdu. V ďalšom bolo preto potrebné posúdiť, či ide o otázku, ktorú už dovolací súd v minulosti vyriešil.

30. „Ustálená rozhodovacia prax najvyššieho súdu“ je vyjadrená predovšetkým v stanoviskách alebo rozhodnutiach najvyššieho súdu, ktoré sú (ako judikáty) publikované v Zbierke stanovísk najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky. Do tohto pojmu však možno zaradiť aj prax vyjadrenú opakovane vo viacerých nepublikovaných rozhodnutiach najvyššieho súdu, alebo dokonca aj v jednotlivom, dosiaľ nepublikovanom rozhodnutí, pokiaľ niektoré neskôr vydané (nepublikované) rozhodnutia najvyššieho súdu názory obsiahnuté v skoršom rozhodnutí nespochybnili, prípadne tieto názory akceptovali a vecne na ne nadviazali. Najvyšší súd v tejto súvislosti uvádza, že mu nie sú známe žiadne rozhodnutia (stanoviská) najvyššieho súdu, ktoré by sa predmetnou otázkou v minulosti zaoberali.

31. So zreteľom na riadne nastolenie právnej otázky spôsobom zodpovedajúcim § 421 ods. 1 písm. b/ CSP a v situácii, na ktorú sa vzťahuje toto ustanovenie, dospel najvyšší súd k záveru, že dovolanie žalovanej je v danom prípade procesne prípustné; následne preto skúmal, či je podané dovolanie dôvodné (či je ním skutočne napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu spočívajúce na nesprávnom právnom posúdení veci).

32. Žalovaná považuje za nesprávny právny záver odvolacieho súdu, podľa ktorého došlo k nesprávnemu úradnému postupu spôsobeného nečinnosťou orgánu verejnej moci pri jeho výkone, keď dozorujúca prokurátorka nedostatočným dohľadom nad činnosťou vyšetrovateľa, ako aj vlastnou nečinnosťou porušila citované ustanovenia zákona o prokuratúre a Trestného poriadku, lebo je v rozpore so záverom a stanoviskom príslušného orgánu, t. j. so záverom a stanoviskom organizačného a kontrolného odboru Generálnej prokuratúry SR, ktorý konštatoval, že k pochybeniu prokurátorky ani k jej nesprávnemu úradnému postupu nedošlo.

33. Podľa § 15 ods. 1 zákona č. 514/2003 Z.z. nárok na náhradu škody spôsobenej nesprávnym úradným postupom je potrebné vopred predbežne prerokovať na základe písomnej žiadosti poškodeného o predbežné prerokovanie nároku s orgánom príslušným konať v mene štátu vo veci náhrady škody spôsobenej orgánom verejnej moci (§ 4). Podľa § 16 ods. 4 by mal príslušný orgán žiadosť predbežne prerokovať v zákonnej lehote 6 mesiacov. Ak v tejto lehote príslušný orgán neuspokojí nárok na náhradu škody, príp. uspokojí iba jeho časť alebo ak písomne oznámi poškodenému, že neuspokojí jeho nárok na náhradu škody, môže sa poškodený domáhať uspokojenia celého nároku alebo jeho neuspokojenej časti na súde. Zákon teda dáva poškodenému dve (navzájom podmienené) možnosti k získaniu náhrady škody - cez zodpovedný orgán a prostredníctvom súdu. Prioritne sa má poškodený obrátiť na príslušný zodpovedný orgán a v prípade, že neuspeje, môže sa svojho nároku domáhať súdnou cestou. Preto, ak by neúspech v prvej fáze predznamenal neúspech poškodeného aj v súdnom konaní, stratilo by takéto zákonom predpokladané súdne konanie zmysel a predstavovalo by len ďalšie neúčelne vynaložené náklady poškodeného. Ustanovenie § 16 ods. 4 by bolo napokon aj neúčelné, ak by negatívne stanovisko orgánu ako výsledok procesu predbežného prerokovania vylučovalo možnosť rozhodnutia súdu v prospech poškodeného. Neuspokojenie nároku (čo predpokladá negatívne stanovisko príslušného orgánu) poškodeného v rámci predbežného prerokovania je teda len potvrdením, že bola splnená podmienka predbežného prerokovania nároku na náhradu škody, t. j. výsledkom obligatórneho mimosúdneho procesu a vyjadrením názoru orgánu, ktorý neskôr vystupuje v mene jednej strany sporu. Pokiaľ by došlo k uspokojeniu nároku v rámci predbežného prerokovania, nemal by poškodený dôvod domáhať sa svojho už priznaného nároku na náhradu škody súdnou cestou. Teda je len logické, že takmer každému súdnemu konaniu (okrem prípadu čiastočného uspokojenia nároku) predchádza negatívne stanovisko príslušného orgánu. Súdy sa v konaniach o náhradu škody podľa zákona č. 514/2003 Z.z. preto ani nemusia vyjadrovať a hodnotiť samotný obsah stanoviska príslušného orgánu k predbežnému prerokovaniu. Stanovisko nie je rozhodnutím, ktorým by bol súd viazaný a v každom jednotlivom prípade posudzuje skutkové a právne okolnosti vzniku nároku na náhradu škody individuálne v rámci procesu nestranného a nezávislého rozhodovania a v rámci voľného hodnotenia dôkazov. Teda súd vždy môže rozhodnúť v rozpore s negatívnym stanoviskom orgánu, ktorý odmietol uspokojiť nárok poškodeného na náhradu škody uplatnený v rámci predbežného prerokovania nároku. Z uvedeného potom vyplýva, že stanoviskom Generálnej prokuratúry SR, organizačného a kontrolného odboru, vydaného v rámci predbežného prerokovania nároku na náhradu škody, podľa ktorého dozorová prokurátorka postupovala v predmetnej veci pri výkone dozoru vecne správne a zákonne, pokiaľ na jej strane neboli zistené a nebola porušená žiadna právna norma ani len interná, nebol súd v rámci konania o uplatnenom nároku na náhradu škody viazaný.

34. Zo všetkých vyššie uvedených dôvodov dospel dovolací súd k záveru, že dovolateľka neopodstatnene tvrdí, že napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci vo vzťahu k uvedenej otázke.

35. Žalovaná prípustnosť dovolania vyvodzuje aj z § 421 ods. 1 písm. a/ CSP, t. j. z toho, že rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, pri ktorej riešení sa dovolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu (§ 421 ods. 1 písm. a/ CSP). V tejto časti teda vyvodzuje prípustnosť svojho dovolania, okrem vyššie uvedeného ustanovenia § 421 ods. 1 písm. b/ CSP, aj z ustanovenia § 421 ods. 1 písm. a/ CSP. Podľa jej názoru nebola preukázaná príčinná súvislosť medzi spôsobeným následkom a postupom prokurátorky a pri zisťovaní príčinnej súvislosti sa dovolací súd odchýlil od ustálenej judikatúry najvyššieho súdu, pričom poukazuje na rozhodnutia najvyššieho súdu sp. zn.: 5 Cdo 126/2009, 3 MCdo 21/2011, 6 MCdo 16/2012, a ďalšie riešiacie otázky

vzťahu príčinnej súvislosti.

36. Vyššie označené rozhodnutia dochádzajú k záverom, že v právnej teórii sa týmto vzťahom označuje priama väzba javov (objektívnych súvislostí), v rámci ktorého jeden jav (príčina) vyvoláva druhý jav (následok). O vzťah príčinnej súvislosti ide, ak je medzi nesprávnym úradným postupom a škodou vzťah príčiny a následku. Ak bola príčinou vzniku škody iná skutočnosť, zodpovednosť za škodu nenastáva. Podľa tohto rozhodnutia je síce pravda, že otázka príčinnej súvislosti je v svojom základe otázkou skutkovou, ktorá môže byť riešená len v konkrétnych súvislostiach, vymedzenie toho, medzi akou ujmou (ako následkom) a akou skutočnosťou (ako príčinou tejto ujmy) má byť príčinná súvislosť zisťovaná, je ale nepochybne posúdením právnym. Právnym posúdením je vymedzenie, medzi akou ujmou (ako následkom) a akou skutočnosťou (ako príčinou) tejto ujmy má byť príčinná súvislosť zisťovaná. Pre posúdenie vzniku zodpovednosti za škodu má preto zásadný význam otázka, v čom konkrétne spočíva škoda (majetková ujma), za ktorú je náhrada požadovaná. Práve vo vzťahu medzi konkrétnou ujmou poškodeného (pokiaľ vznikla) a konkrétnym konaním škodcu (ak je protiprávne) sa zisťuje príčinná súvislosť. Pri zisťovaní príčinnej súvislosti treba škodu izolovať zo všeobecných súvislostí a skúmať, ktorá príčina ju vyvolala. Pritom nie je rozhodujúce časové hľadisko, ale vecná súvislosť príčiny a následku; časová súvislosť ale napomáha pri posudzovaní vecnej súvislosti. V postupnom slede javov je každá príčina niečím vyvolaná (sama je následkom niečoho) a každý ňou spôsobený následok sa stáva príčinou ďalšieho javu. Zodpovednosť však nemožno robiť závislou na neobmedzenej kauzalite. Atribútom príčinnej súvislosti je totiž „priamosť“ pôsobenia príčiny na následok, pri ktorej príčina priamo (bezprostredne) predchádza následku a vyvoláva ho. Vzťah príčiny a následku musí byť preto priamy, bezprostredný, neprerušovaný; nestačí, ak je iba sprostredkovaný. Pri zisťovaní príčinnej súvislosti treba v dôsledku toho skúmať, či v komplexe skutočností prichádzajúcich do úvahy ako (priama) príčina škody existuje skutočnosť, s ktorou zákon spája zodpovednosť za škodu. V tomto rozhodnutí najvyššieho súdu je aj odkaz na judikát R 21/1992. Otázku príčinnej súvislosti rovnako vykladajú aj rozhodnutia najvyššieho súdu sp. zn.: 6 MCdo 16/2012, 3 MCdo 21/2011, na ktoré poukazuje žalovaná.

37. Podľa dovolacieho súdu odvolací súd sa v napadnutom rozhodnutí pri riešení otázky príčinnej súvislosti neodklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu, lebo dospel k záveru, že sú splnené (všetky) podmienky zodpovednosti žalovanej za škodu spôsobenú nesprávnym úradným postupom (§ 9 ods. 1 zákona č. 514/2003 Z.z.), t. j. pokiaľ by nebola splnená čo i len jedna z nich (nesprávny úradný postup, vznik škody a príčinná súvislosť) zodpovednosť žalovanej by nebola daná. Napokon otázku vzťahu príčinnej súvislosti (kauzálny nexus) medzi nesprávnym úradným postupom a škodou rozvádza súd prvej inštancie v odôvodnení svojho rozhodnutia v súlade s citovanými rozhodnutiami najvyššieho súdu.

38. Nie je odklonom od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu ak odvolací súd s prihliadnutím na konkrétne skutkové okolnosti veci dospel k právnemu záveru, že v okolnostiach prípadu je príčinná súvislosť (bezprostredne) daná medzi nesprávnym úradným postupom prokurátora a škodou vzniknutou žalobkyni. Sama polemika s právnymi závermi dovolacieho súdu, prosté spochybňovanie správnosti jeho rozhodnutia alebo len kritika prístupu dovolacieho súdu k právnemu posudzovaniu veci významovo nezodpovedajú kritériu uvedenému v ustanovení § 421 ods. 1 písm. a/ CSP (3 Cdo 6/2017).

39. Z týchto dôvodov dospel najvyšší súd k záveru, že dovolanie v tomto rozsahu by smerovalo proti rozhodnutiu, proti ktorému nie je prípustné (§ 447 písm. c/ CSP), ale keďže je dovolanie vzhľadom na uvedené aj nedôvodné, dovolací súd ho ako celok zamietol (§ 448 CSP).

40. O nároku na náhradu trov dovolacieho konania najvyšší súd rozhodol podľa § 453 ods. 1 CSP v spojení s § 255 ods. 2 CSP.

41. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto rozsudku nie je prípustný opravný prostriedok.